

ОТЗИВ

за дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен "доктор" на тема „Развиване на межкултурна комуникативна компетентност в обучението по английски език в 8. клас на профилираните училища и паралелки (интензивно изучаване)“ с автор Николина Валентинова Цветкова

проф. д-р Димитър Веселинов Димитров

В наши дни успешната комуникация изисква съобразяване с редица фактори, сред които са специфичният контекст на общуването, ролите на участниците, целта на посланието. За да е палице комуникация, не е достатъчно събеседниците да си разменят добре оформени фрази в граматично отношение, а да си служат с изразни средства, които са преди всичко подходящи за съответната ситуация (Байръм, Грибкова и Старки, 2002; Дойс, 1996). В контекста на обединена Европа този съзнателно търсен ефект на езиковото обучение без съмнение се подпомага от Общата европейска езикова рамка. Сред основните цели на Съвета на Европа, зацелени в нея, се посочва необходимостта от подобряване владенето на модерни езици, което е „източник на взаимно обогатяване и разбирателство“ и води до улесняване „комуникацията и взаимодействието между различните модерни европейски езици, за да се подпомага мобилността, взаимното разбирателство и сътрудничеството и да се преодоляват предразсъдъците и дискриминацията“ (OEER2001: 3).

Настоящото дисертационно изследване представлява ценен опит в посока установяване на това кои са онези черти на обучението по чужд език, които правят възможно ефективно общуване между хора от различна културна принадлежност. То представлява успешен опит да се отговори на предизвикателствата на съвременните тенденции в европейското езиково образователно пространство. Машабната комуникация, емблематична за новия век, налага личности, които владеят комуникативно ориентирани поведенчески модели за постигане на своите цели и целите на общностните структури. В този смисъл, изборът на темата е всъщност една провокация към професионализма на авторката и умението ѝ да актуализира функционалната значимост на езиковото обучение в училище, защото езикът и културата са универсални средства както за междуличностното общуване, така и за цивилизационното развитие.

Съвсем логично, водена от най-съвременни разбирания за многоезичие и мултикултурализъм, авторката си поставя за цел да създаде технология за развиване на межкултурна комуникативна компетентност у ученици от 8. клас на профилираните гимназии в часовете по английски език – интензивно обучение, както и да провери нейната ефективност. Интересен е въпросът защо тя се насочва към преподаването на английски език в 8. клас (интензивно изучаване) и не е ли всъщност това излишно предвид големия брой часове, с които се реализира това обучение. Всъщност, след проведеното от нея мащабно изследване на нивото на межкултурна комуникативна компетентност сред повече от 800 ученика от цялата страна, се оказва, че това ниво далеч не е така високо, колкото би могло да се очаква, че учениците са силно етноцентрично ориентирани и изпитват затруднения да преодоляват стереотипните си представи и нагласи спрямо представители на други култури. По този начин, а и след преглед на основни документи, касаещи образованието (национални и европейски), сред които Бялата книга за межкултурен диалог, Лисабонската стратегия и „коригиращата“ я стратегия „Европа 2020“, авторката изтъква актуалността и значимостта на проблема за межкултурната комуникация и неговото третиране в процеса на обучение по езици. Много точно и убедително проблемът за межкултурната комуникация е представен в контекста на съвременните процеси на глобализация, повишена мобилност и необходимостта от взаимно разбиране и зачитане на европейско и световно равнище. Съвсем логично авторката обосновава значението на езиковото обучение като цяло и в частност – на обучението по английски език – като естествената среда, в която целенасочено и последователно да се развива межкултурна комуникативна компетентност у учениците. Прави впечатление акцентът върху най-новите тенденции в езиковото обучение като интегративна област, в която овладяването на първи и следващи езици вървят ръка за ръка, като взаимно се допълват и обогатяват.

Следните достойнства на дисертационния труд следва да бъдат открити.

Първо, работата се отличава с ясна и логична структура. Съобразно границите на очертания изследователски интерес се формулират точно и ясно цел, задачи, предмет, обект и хипотеза на изследването и се планира използването на релевантни изследователски методи.

Второ, проблемът за културата е изследван във фокуса на няколко различни научни дисциплини, като в исторически план се проследява развитието на идеята за „култура“. Разгледани са основни положения от гледната точка на антропологията, на социологията, на културната теория. Специално място е отделено и на развитието на идеята за култура и включването на културата в процеса на обучение по английски език през призмата на т.н. в англоезичната методика на преподаване на езика методи, като се поставя особен акцент върху

мястото на обучението по култура в рамките на комуникативното обучение по чужд език, каквото според действащите образователни документи в Р България следва да бъде обучението по чужд език. Специално внимание е отделено и на формирането и еволюцията на понятието за комуникативна компетентност и свързаната с нея межкултурна комуникативна компетентност. Последните се разглеждат и през призмата на многоезичието. Това не е направено самоцелно, а обективно представяйки същността на понятията, с които оперира, авторката изразява и своето лично отношение. Самостоятелната позиция личи, когато тя умело се ориентира сред различните мнения и аргументира своето гледище.

Трето, задълбоченият теоретичен анализ позволява на авторката във втора глава да формулира принципите, целите, задачите, методите и средствата на обучение на педагогическа технология, с която, приложена в условията на интензивното изучаване на английски език в 8. клас, да се постигне ниво на межкултурна комуникативна компетентност, което да отговаря на заложеното в ДОО за учебно съдържание по чужд език от една страна и на Общата европейски езикова рамка от друга, като то е съобразено и с модела на межкултурна комуникативна компетентност, предложен от М. Байрм за адаптация и конкретно претворяване съобразно специфичните условия. Прави впечатление умението на авторката да разграничи целите на дисертационното изследване от тези на технологията за развиване на межкултурна комуникативна компетентност в обучението по английски език. Тази технология се осъществява и посредством авторско учебно съдържание, обхващащо 6 учебни модула, съдържащи Работен лист за ученика, Лист за саморефлексия и Лист за учителя с насоки и примерни отговори. Изцяло авторски, те свидетелстват за високата компетентност и педагогическият усет на авторката. Предложен е авторски инструментариум за установяване нивото на межкултурната комуникативна компетентност на учениците от 8. клас, т.е. за нейното оценяване. Авторката умело операционализира знанията, уменията и отношенията, за да представи система от критерии и показатели за оценяване на ефективността от обучението.

Четвърто, обстойно разгледаният в Трета глава педагогически експеримент, чрез който се доказва ефективността на технологията е осъществен с необходимата научна коректност. Точно са описани и съответно анализирани различните етапи на експерименталната работа. Извършена е огромна по обем и изключително задълбочена изследователска работа, която получава реален „физически“ израз в 222 страници основен текст, в т.ч. библиография и 124 страници приложения, като е видно, че авторката разполага с още много събран и обработен емпиричен материал. Обемът на труда е обясним, като се има предвид дългогодишната работа

на авторката в тази област, за което свидетелстват публикациите ѝ по темата на дисертацията – най-ранната посочена от тях датира от 2001 г.

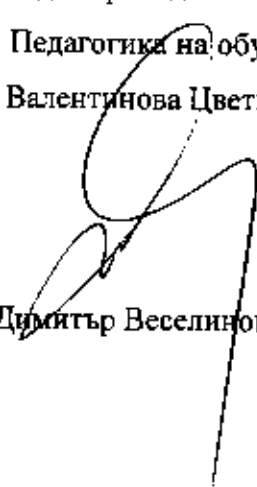
Накрая бих искал да посоча необходимостта от подобни изследвания, които да се опират на най-съвременните тенденции в методиката на преподаване на езици, за да може езиците, преподавани в условията на българското средно училище да се допълват и да си влияят по такъв начин, че да способстват развитието на плурилингвални способности у учениците и межкултурна комуникативна компетентност, която да не се ограничава до изучаването само на един език, а да благоприятства комуникацията в мултикултурна и истински многоезична среда.

Заключение:

Всичко това ми дава основание, убеден в достойнствата на настоящия дисертационен труд на тема „Развиване на межкултурна комуникативна компетентност в обучението по английски език в 8. клас на профилираните училища и паралелки (интензивно изучаване)“ да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научната и степен „ДОКТОР“ по научно направление 1.3. Педагогика на обучението по чужд език (Методика на обучението по чужд език) на Николина Валентинова Цветкова.

09. 06. 2012 г.

София

проф. д-р Веселинов